

ZAMONAVIY TA'LIMNING KALITI

YOSH O'QITUVCHILAR UCHUN METODIK QO'LLANMA

Kurbanbanbayeva Muqaddam Xamroyevna

Akademik litseyda nemis tili o'qituvchisi, Turin universiteti

Annotatsiya

Ushbu maqola ta'lim jarayonida interaktiv metodlarning ahamiyatini, ularning o'quvchilar yoshiga qarab tasnifini va amaliy qo'llash usullarini yoritadi. Qo'llanma yangi ish boshlagan o'qituvchilar uchun darsni qiziqarli, samarali va o'quvchiga yo'naltirilgan tarzda tashkil etishda yo'l-yo'riq bo'lib xizmat qiladi.

1. Kirish: Nima uchun interaktiv metodlar?

An'anaviy darslarda o'qituvchi asosiy axborot manbai hisoblanadi. Interaktiv ta'limda esa o'quvchi jarayon markaziga chiqadi. Interaktiv metodlar nafaqat bilim beradi, balki quyidagilarni ham rivojlantiradi:

- **Tanqidiy fikrlash:** ma'lumotlarni tahlil qilish va savol ostiga olish
- **Jamoadan ishlash ko'nikmasi:** guruh loyihalarida hamkorlik qilish
- **Muloqot madaniyati:** o'z fikrini aniq ifodalash

Interaktiv metodlar ayniqsa o'quvchilar faol ishtirok etganda va o'z tajribalarini qo'llaganda samarali bo'ladi.

2. Metodlarning yosh guruhlari bo'yicha tasnifi

Metod tanlash o'quvchilarning psixofiziologik xususiyatlariga mos bo'lishi kerak:

Boshlang'ich sinf (1–4-sinf)

- Xususiyatlar: o'yin orqali o'rganish, tez charchash, qiziquvchanlik

- Metodlar: o‘rganish zanjiri, interaktiv o‘yinlar, “Rasmda nima bor?”, mozaika metodi

O‘rta sinf (5–9-sinf)

- Xususiyatlar: yuqori faollik, o‘zini ko‘rsatishga intilish
- Metodlar: klaster, bumerang metodi, brainstorming, FSMU

Yuqori sinf (10–11-sinf)

- Xususiyatlar: mustaqil fikrlash, kasbga yo‘naltirilish, tahlil
- Metodlar: case study, debatlar, sokratik suhbat, SWOT tahlil

Eslatma: metod har doim yosh va maqsadga mos tanlanishi kerak.

3. Samarali metodlar va ularning qo‘llanilishi

A) Brainstorming (g‘oyalar konferensiyasi)

Barcha yoshlar uchun mos.

- Qoida: g‘oyalar paytida tanqid qilinmaydi
- Natija: ijodkorlik oshadi, qo‘rquv kamayadi

B) FSMU texnologiyasi (strukturali fikrlash)

Katta sinflar uchun juda foydali:

1. F – fikr
2. S – sabab
3. M – misol
4. U – umumlashtirish

C) Pinboard metodi (kartochkalar bilan ishlash)

- O‘quvchilar fikrlarini yozib taxtaga yopishtiradi
- Afzallik: vizual tartib va tushunish osonlashadi

4. Yangi o‘qituvchilarning xatolari

1. Vaqtni noto‘g‘ri boshqarish
2. Faqat kuchli o‘quvchilarga e‘tibor berish
3. Metodlarni maqsadsiz ishlatish

5. Ijtimoiy shakllar va ularning dinamikasi

Juftlikda ishlash (Think–Pair–Share)

1. O‘ylash
2. Juftlikda muhokama
3. Guruhda taqdimot

Afzallik: tortinchoq o‘quvchilar ham fikr bildiradi

Guruhli “puzzle” (Jigsaw)

- Mavzu bo‘linadi
- Har guruh bir qismini o‘rganadi
- Keyin boshqalarga o‘rgatadi

Natija: o‘rgatish orqali o‘rganish kuchayadi

6. Raqamli interaktivlik (EdTech)

- **Tezkor fikr-mulohaza:** Mentimeter, Kahoot
- **Raqamli doskalar:** Padlet
- **Gamifikatsiya:** ballar, darajalar, mukofotlar

7. O‘qituvchining roli

“Sahnadagi ma’ruzachi”dan → “Yo‘naltiruvchi”ga

- Yo‘naltirish, lekin tayyor javob bermaslik
- Xatolarni o‘rganish vositasi sifatida qabul qilish

8. Dars bosqichlarida qo‘llash

A) Kirish bosqichi

INSERT metodi:

- V: bilaman
- +: yangi
- -: zid
- ?: tushunmadim

B) Asosiy bosqich

- Grafik sxemalar
- Zanjir metodi

C) Mustahkamlash

- Think–Pair–Share
- Baliq skeleti (Ishikawa diagrammasi)

9. Zamonaviy texnologiyalar

- **Flipped classroom:** nazariya uyda, amaliyot darsda
- **Rotatsiya modeli:**
  - o‘qituvchi bilan ishlash
  - onlayn ishlash
  - loyiha ishlari

Xulosa Interaktiv metodlar darsni qiziqarli va samarali qiladi.

Maslahat: har darsda kamida bitta yangi metod sinab ko‘ring.

Yosh o‘qituvchilar uchun chek-list

1. Maqsad aniq
2. Materiallar tayyor
3. Vaqt rejalashtirilgan
4. Barcha o‘quvchilar hisobga olingan

Adabiyotlar

1. Bepalko – pedagogik texnologiya asoslari
2. Selevko – zamonaviy ta’lim texnologiyalari
3. Yuldashev & Usmonov – pedagogik texnologiyalar
4. UNESCO Digital Library
5. Hattie – Visible Learning
6. Klippert – jamoaviy ish
7. Wahl – ta’lim muhitlari
8. Köln universiteti metodlar bazasi